Бағалы қағаздар нарығын реттеу

Орындаған: Асанова Нұрдина

ФК-31

Жоспар:

1. Бағалы қағаздар нарығын реттеудің мазмұны мен мақсаты
2. Бағалы қағаздар нарығын мемлекеттік реттеу
3. Бағалы қағаздар нарығын өзіндік реттеу

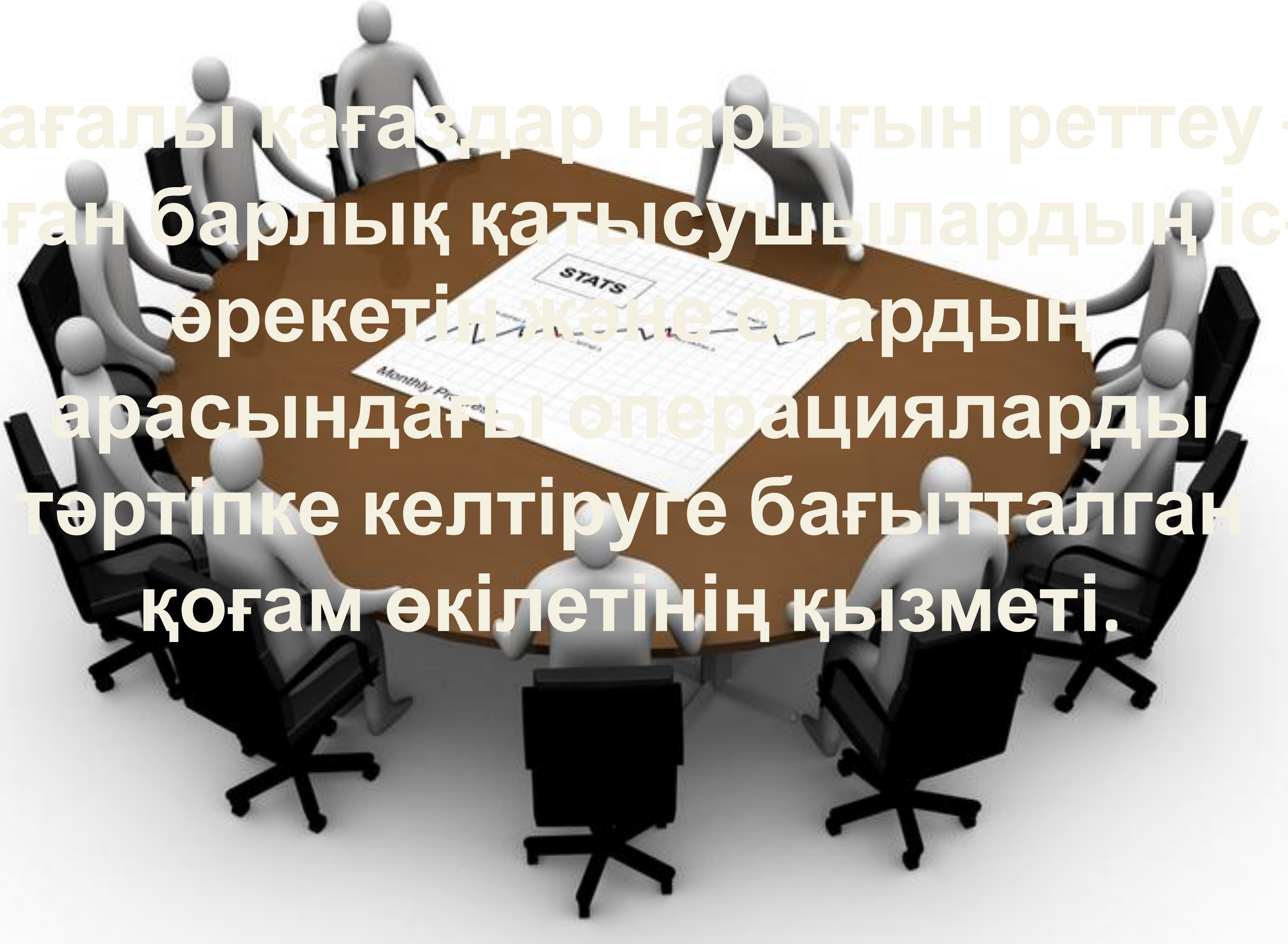

Бағалы қағаздар нарығын реттеу – оған барлық қатысушылардың іс-әрекетін және олардың арасындағы операцияларды тәртіпке келтіруге бағытталган қоғам өкілетінің қызметі.

Нарыққа қатысушылардың іс-әрекетін реттеу

Ішкі

Сыртқы

Ұйымның,оның бөлімшелері мен қызметкерлерінің өз қызметінде ұйымның жарғысын, ережелерін және т.б. Іс әрекетін айқындайтын ішкі нормативтік құжат талаптарын орындауы.

Ұйымның өз қызметінде мемлекеттің, басқа да ұйымдардың, халықаралық келісімдердің нормативтік актілерін орындауы.

Бағалы қағаздар нарығын реттеудің мақсаты - бағалы қағаздармен келісімге келушілердің заңды мүдделері мен құқығын сақтауды қамтамасыз ету.

Бағалы қағаздар нарығының міндеті – бағалы қағаздарды сатушылар мен сатып алушылардың көңілінен шығатын бағада инвестицияға толық қаражат жұмсауды қамтамасыз ету болып табылады.

Реттеудің түрлері

Мемлекеттік реттеу,онымен қызмет бабына реттеу функциясы кіретін мемлекеттік органдар шұғылданады;

Нарықтың өзін-өзі реттеуі, немесе бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушылардың өз ұйымдарының қызметін реттеуі

3-бап. Бағалы қағаздар рыногын мемлекеттік реттеу

1. Бағалы қағаздар нарығын мемлекеттік реттеуді Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (уәкілетті орган) жүзеге асырады.

2. Уәкілетті орган:

1) Қазақстан Республикасының Үкіметімен келісе отырып, бағалы қағаздар рыногын қалыптастыру мен дамыту саласындағы басымдықтарды айқындайды;

2) өз құзыреті шегінде бағалы қағаздар рыногын мемлекеттік реттеу мәселелері бойынша нормативтік құқықтық актілер қабылдайды;

3) бағалы қағаздар рыногында кәсіби қызметті жүзеге асыру қағидаларын, бағалы қағаздар рыногына кәсіби қатысушылардың бағалы қағаздармен және (немесе) туынды қаржы құралдарымен мәмілелер жасау шарттары мен тәртібіне, осы мәмілелерді есепке алуға және олар бойынша есептілікке

Бағалы қағаздар рыногы туралы Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 2 шілдедегі №461 Заңы

Осы Заң эмиссиялық бағалы қағаздардың және өзге де қаржы құралдарының шығарылуы, орналастырылуы, айналысы және өтелуі процесінде туындайтын қоғамдық қатынастарды, бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің құрылуы мен олардың қызметінің ерекшеліктерін реттейді, бағалы қағаздар нарығының қауіпсіз, ашық және тиімді жұмыс істеуін, инвесторлардың және бағалы қағаздарды ұстаушылардың құқықтарының қорғалуын, бағалы қағаздар нарығына қатысушылардың адал бәсекелестігін қамтамасыз ету мақсатында бағалы қағаздар нарығын реттеу, бақылау және қадағалау тәртібін

Әлемдік тәжірибеде бағалы қағаздар нарығын мемлекеттік реттеу мемлекеттік органдар қатысуымен екіге бөлінеді:

- Тікелей араласу

- Жанама араласу

ТІКЕЛЕЙ ҚАТЫСУ ШАРАЛАРЫ

БҚН мәселелері жөнінде заң шығаратын өкілетті органдардың жұмысы ;

Осы мәселелер бойынша атқарушы үкімет органдарының қаулылары мен бұйрықтары;

БҚН-ның жұмысына жаңа ережелер енгізетін немесе ескілерін өзгертетін баска да мемлекеттік органдардың іс-шаралары.

Жанама араласу тетіктеріне мыналар жатады:

- НЕСИЕ ҮШІН ПРОЦЕНТ МӨЛШЕРІН ӨЗГЕРТУ АРҚЫЛЫ АЙНАЛЫМДАҒЫ АҚША МАССАСЫН ЖӘНЕ НЕСИЕ КӨЛЕМІН МЕМЛЕКЕТТІК БАҚЫЛАУ;
- МЕМЛЕКЕТТІҢ САЛЫҚ САЯСАТЫ;
- ДЕПОЗИТТЕРГЕ, НЕСИЕЛЕРГЕ, ҚАРЫЗДАРҒА ҮКІМЕТ КЕПІЛДІГІ;
- ҚАРЫЗ КАПИТАЛЫ НАРЫҒЫНА МЕМЛЕКЕТТІҢ АРАЛАСУЫ АРҚЫЛЫ МЕМЛЕКЕТ ПЕН КОРПОРАЦИЯЛАРДЫҢ АРАСЫНДА НЕСИЕ ҮШІН ТІКЕЛЕЙ БӘСЕКЕНІҢ ТУУЫ;
- МЕМЛЕКЕТТІҢ СЫРТҚЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЯСАТЫ (ШЕТЕЛ ВАЛЮТАСЫ МЕН АЛТЫН ОПЕРАЦИЯЛАРЫН, ЭКСПОРТ ШАРАЛАРЫН ЫНТАЛАНДЫРУ ЖӘНЕ С.С. ЖҰМЫСТАРДЫ РЕТТЕУ);
- МЕМЛЕКЕТТІҢ СЫРТҚЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ (САЯСИ БАЙЛАНЫСТАРДЫ ҰЛҒАЙТУ НЕМЕСЕ ШЕКТЕУ ЖӘНЕ С.С.) ІС-ШАРАЛАРЫ.

БҚН РЕТТЕУ МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАРҒА , НЕ АРНАУЛЫ ҰЙЫМҒА, НЕ ҚАРЖЫ МИНИСТРЛІГІНЕ, НЕ ОРТАЛЫҚ БАНККЕ ЖҮКТЕЛІНЕДІ

Мемлекеттік реттеу органының негізгі атқарған қызметтері :

- Бағалы қағаздар нарығын дамыту Бағдарламасын дайындау және орындау;

- бағалы кағаздар нарығын дамыту Бағдарламасын орындау үшін мемлекеттің каржылық, техникалық және ұйымдық ресурстарын шоғырландыру;

- бағалы қағаздар нарығында қадағалауды және бақылауды қамтамасыз ету;

- бағалы қағаздар нарығының инфрақұрылымын құруға әрекет жүргізу.

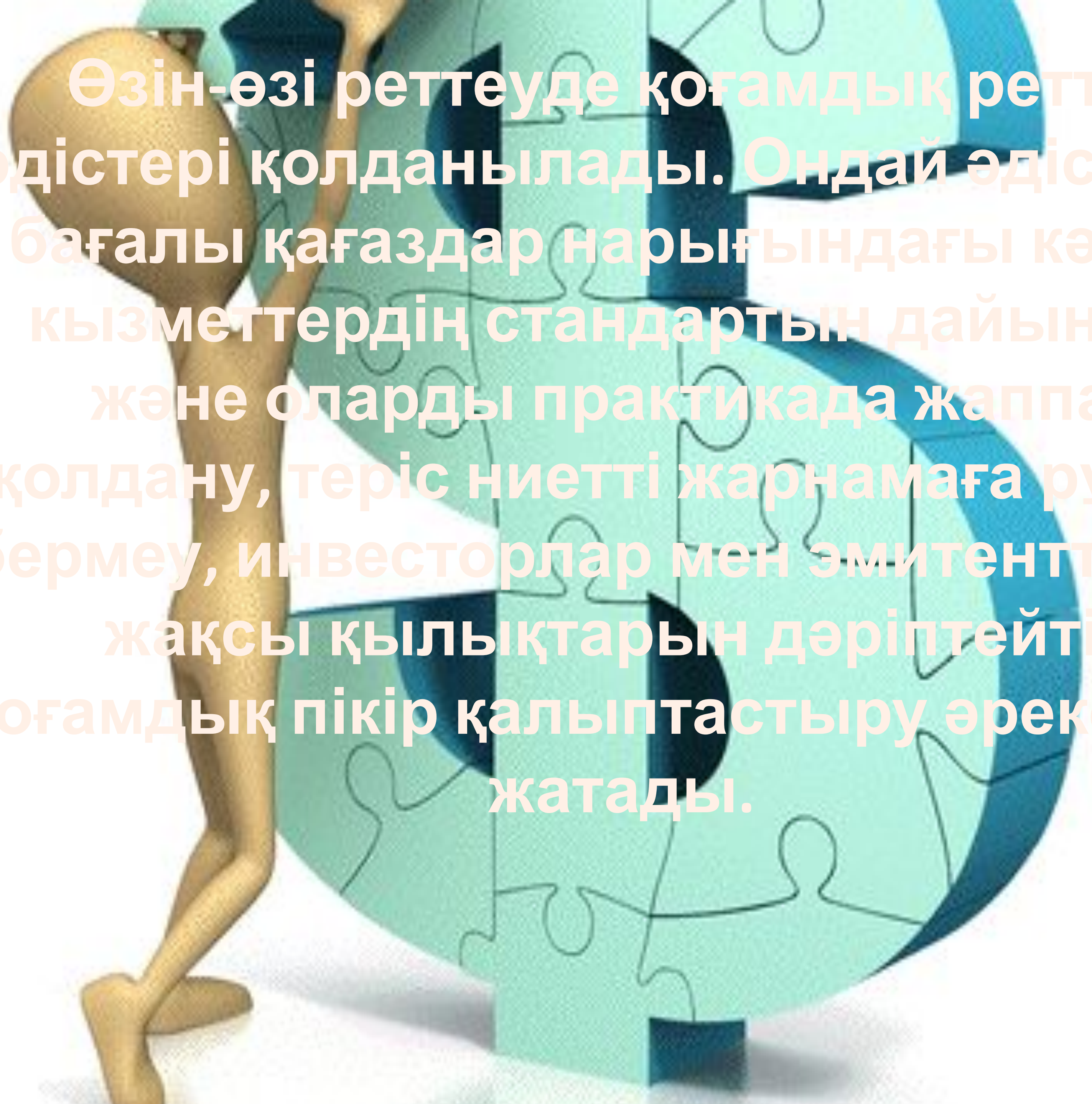

Өзін-өзі реттеуде қоғамдық реттеу әдістері қолданылады. Ондай әдістерге бағалы қағаздар нарығындағы кәсіби кызметтердің стандартын дайындау және оларды практикада жаппай қолдану, теріс ниетті жарнамаға рұқсат бермеу, инвесторлар мен эмитенттердің жақсы қылықтарын дәріптейтін қоғамдық пікір қалыптастыру әрекеттері жатады.

- **Өзін-өзі реттеудің 4 ұйымдастыру құрылымы болады:**
  - өзін-өзі реттеудің үлестік құрылымы;
  - қызметтері жеке көздерден қаржылан-дырылатын тәжірибелі бизнесмендер кеңесі;
  - өзін-өзі реттеуші жүйемен ынтымақтастықты жұмыс жасайтын мемлекеттік департамент.
  - бағалы қағаздар нары-ғының комиссиясы;

- Негізінен өзін-өзі реттеу үш сфераны қамтиды:
  - нарықта жа-салатын мәмілелерді реттеу;
  - нарыққа қатынасушылар облысында реттеу;
  - сұраныстарды орналастыру тәртібі және атқаратын қызметтері.

Бағалы қағаздар нарығына қатысты мемлекеттік саясаттың негізін жасауда өзін-өзі реттеу қағидасына көңіл аударуға тиіс. Осыған байланысты мемлекеттік саясат бұл сферадағы жеке кәсіпкерлікті марапаттауға бағытталуы тиіс.